

DECIZIA Nr.599
din 21 octombrie 2014

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.38 alin.(1) lit.f
și art.341 alin.(5)—(8) din Codul de procedură penală**

Publicată în Monitorul Oficial nr.886 din 05.12.2014

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Toni Greblă	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află pronunțarea asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.38 alin.(1) lit.f și art.341 alin.(5)—(8) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Marcel Savin în Dosarul nr.74/32/2014 al Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și familie și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 185D/2014, precum și a dispozițiilor art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Mihai Leu în Dosarul nr.266/787/2014 al Judecătoriei Avrig și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.538D/2014, dosar care, în cadrul dezbaterilor din data de 23 septembrie 2014, a fost conexas la primul înregistrat.

2. Dezbaterile au avut loc în ziua de 23 septembrie 2014, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Curtea a amânat succesiv pronunțarea pentru 16 octombrie 2014 și, respectiv, 21 octombrie 2014.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

3. Prin Încheierea nr.2 din 18 februarie 2014, pronunțată în Dosarul nr.74/32/2014, **Curtea de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.38 alin.(1) lit.f și art.341 alin.(5)—(8) din Codul de procedură penală**, și prin Încheierea din 15 mai 2014, pronunțată în Dosarul nr.266/787/2014, **Judecătoria Avrig a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală**, excepții ridicate de Marcel Savin și Mihai Leu în cauze având ca obiect soluționarea unor plângeri formulate împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată.

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține că prevederile art.38 alin.(1) lit.f din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, întrucât posibilitatea ca magistrații din cadrul unei curți de apel să fie judecați la aceeași instanță afectează dreptul la un proces echitabil și aduce atingere principiilor constituționale referitoare la nediscriminare, egalitatea în fața legii, dreptul la apărare, considerând că „nu se poate vorbi de o cercetare obiectivă, imparțială în scopul aflării adevărului și justei soluționări a cauzei”.

5. Totodată, art.341 alin.(5)—(8) din Codul de procedură penală, potrivit cărora judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților, afectează publicitatea și contradictorialitatea ca atribute esențiale ale dreptului la un proces echitabil, justiția înfăptuindu-se în mod secret și netransparent.

6. De asemenea, împrejurarea că încheierea astfel pronunțată este definitivă încalcă dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală, dreptul la apărare și accesul liber la justiție, întrucât, în lipsa unei căi de atac, instanța de judecată tinde să absolutizeze prezumția de legalitate a soluției pronunțate de procuror.

7. **Curtea de Apel Bacău — Secția penală, cauze minore și familie** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, dispozițiile privitoare la competență, procedura de judecată și căile de atac fiind atributul exclusiv al legiuitorului.

8. **Judecătoria Avrig** opinează că excepția de neconstituționalitate este întemeiată, deoarece, deși se recunoaște părților dreptul de a formula note scrise cu privire la temeinicia și legalitatea plângerii, acestea nu cunosc apărările pe care le formulează cealaltă parte din dosar și astfel nu sunt în măsură să își dezvolte toate apărările. De altfel, o componentă a garanțiilor unui proces echitabil, în sensul art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, o reprezintă principiul contradictorialității care implică, în esență, posibilitatea pentru părțile unui proces penal, civil sau disciplinar de a lua cunoștință de toate piesele și observațiile prezentate judecătorului, chiar și cele ce ar proveni de la un magistrat independent de natură să-i influențeze decizia, și de a le discuta.

9. În concluzie, instanța apreciază că prezența în fața sa a petentului, intimatului în procesele penale, precum și a reprezentantului Ministerului Public la dezbaterile cauzei este un element esențial al asigurării principiului contradictorialității, al unui proces echitabil, cu atât mai mult cu cât soluțiile pronunțate în cadrul procedurii de soluționare a plângerii împotriva soluțiilor de netrimiteră sunt, de regulă, definitive.

10. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

11. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile criticate sunt constituționale.

12. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

13. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.38 alin.(1) lit.f) cu denumirea marginală *Competența curții de apel* și art.341 alin.(5)—(8) cu denumirea marginală *Soluționarea plângerii de către judecătorul de cameră preliminară*, care au următorul conținut:

— Art.38 alin.(1) lit.f): „(1) Curtea de apel judecă în primă instanță: [...]

f) infracțiunile săvârșite de magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecătorii de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel, precum și de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe;”.

— Art.341 alin.(5)—(8): „(5) Judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților.

(6) În cauzele în care nu s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, judecătorul de cameră preliminară poate dispune una dintre următoarele soluții:

a) respinge plângerea, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz, ca nefondată;

b) admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală;

c) admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.

(7) În cauzele în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, judecătorul de cameră preliminară:

1. respinge plângerea ca tardivă sau inadmisibilă;

2. verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, exclude probele nelegal administrate ori, după caz, sancționează potrivit art.280—282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii și:

a) respinge plângerea ca nefondată;

b) admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a completa urmărirea penală;

c) admite plângerea, desființează soluția atacată și dispune începerea judecății cu privire la faptele și persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mișcare acțiunea penală, când probele legal administrate sunt suficiente, trimițând dosarul spre repartizare aleatorie;

d) admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.

(8) Încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin.(6) și la alin.(7) pct.1, pct.2 lit.a), b) și d) este definitivă.”

15. Autorii excepției de neconstituționalitate susțin că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art.16 referitor la *Egalitatea în drepturi*, art.11 referitor la *Dreptul internațional și dreptul intern*, art.20 referitor la *Tratatul internațional privind drepturile omului*, art.21 alin.(1)—(3) referitor la dreptul la un proces echitabil, art.24 referitor la *Dreptul la apărare* și art.129 referitor la *Folosirea căilor de atac*, precum și dispozițiile art.6 referitor la *Dreptul la un proces echitabil*, art.13 referitor la *Dreptul la un recurs efectiv*, art.14 referitor la *Interzicerea discriminării* și art.17 referitor la *Interzicerea abuzului de drept* din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu trimitere la art.1 referitor la *Interzicerea generală a discriminării* din Protocolul nr.12 la Convenție și la art.2 paragraful 1 referitor la *Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală* din Protocolul nr. 7 la Convenție și art.47 alin.2 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

16. Examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.38 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, Curtea constată că aceste prevederi au preluat soluția legislativă care se regăsea în art.28¹ pct.1 lit.b²) din Codul de procedură penală din 1968. Cu privire la conținutul acestora instanța de contencios constituțional a statuat prin Decizia nr.909 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.23 din 11 ianuarie 2013, că stabilirea competenței, inclusiv a celei după calitatea persoanei și instituirea regulilor de desfășurare a procesului în fața instanțelor judecătorești sunt de competență exclusivă a legiuitorului, care poate prevedea, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, precum și modalități de exercitare a drepturilor procesuale, fără ca prin aceasta să se aducă atingere prevederilor constituționale.

17. Astfel, reglementarea competenței curților de apel de a soluționa în primă instanță infracțiunile săvârșite de judecătorii de la curțile de apel și de procurorii de la parchetele care funcționează pe lângă aceste instanțe nu este de natură să aducă atingere prevederilor art.16 din Legea fundamentală, deoarece situația deosebită a acestor categorii profesionale justifică un tratament juridic diferit.

18. De asemenea, textul de lege criticat nu contravine liberului acces la justiție și nici dreptului la un proces echitabil. Instituirea unor reguli de competență după calitatea persoanei nu îngrădește dreptul persoanelor de a se adresa instanțelor judecătorești și de a beneficia de drepturile și garanțiile procesuale instituite prin lege, în cadrul unui proces public, judecat de către o instanță independentă, imparțială și stabilită prin lege, într-un termen rezonabil, condiții care sunt asigurate și în situația judecării cauzelor în primă instanță de către curțile de apel.

19. De asemenea, din punct de vedere terminologic, noțiunea de „tribunal independent și imparțial” are un caracter autonom, fiind dezvoltată în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, această noțiune trebuie privită în sensul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Substanța garanției în discuție este dată de „dreptul la un tribunal” ca drept de acces la justiție sau la un judecător. După cum a decis instanța europeană de contencios al drepturilor omului, un „tribunal” se caracterizează, în sens material, prin rolul său jurisdicțional, acela de a tranșa, pe baza normelor legale aplicabile și după o procedură organizată, orice litigiu dat în competența sa. În același timp, el trebuie să îndeplinească un ansamblu de condiții, precum organizarea tribunalului prin lege, independența și durata mandatului membrilor săi, precum și imparțialitatea și existența altor garanții de procedură [a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată de Curtea de la Strasbourg în Cauza *Coeme și alții împotriva Belgiei*, paragraful 99].

20. Or, faptul că un judecător de la nivelul curților de apel poate fi judecat de către un complet constituit în cadrul aceleiași instanțe înlătură dubiile referitoare la imparțialitate câtă vreme acestea sunt organizate potrivit Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.827 din 13 septembrie 2005, și beneficiază, în acord cu art.35 alin.(2) din aceeași lege, de complete specializate pentru cauze penale. Totodată, potrivit art. 53 alin.(1) din Legea nr.304/2004, „repartizarea cauzelor pe complete de judecată se face în mod aleatoriu, în sistem informatizat”, iar, în acord cu art.124 alin.(3) din Constituție, „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”, obligațiile lor fiind cele stabilite prin Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

21. De aceea, ca o garanție în plus, pentru înlăturarea oricăror suspiciuni de parțialitate, legiuitorul român a prevăzut în titlul IV „Răspunderea judecătorilor și procurorilor” al Legii nr. 303/2004 [a se vedea art.96 alin.(3) din Legea nr.303/2004] cazurile și condițiile care atrag răspunderea judecătorilor și procurorilor.

22. În ceea ce privește poziția persoanelor vătămate ori a părților civile dintr-o cauză penală, este de observat că legiuitorul a instituit pentru acestea garanții referitoare la modul de ascultare și la dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, de a fi asistată de un

avocat, de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii ori cu privire la dreptul avocatului acestora de a fi încunoștințat să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală în condițiile art.111 și următoarele și ale art.93 din Codul de procedură penală, după caz. În acest sens, ori de câte ori persoana vătămată are cunoștință de împrejurări de natură a știrbi independența judecătorului competent, poate uza de prevederile art.67 și următoarele din Codul de procedură penală referitoare la recuzare ori strămutare. A porni de la premisa potrivit căreia completul de judecată care se supune numai legii nu poate judeca cu obiectivitate un alt judecător din cadrul aceleiași instanțe echivalează cu negarea tuturor acestor prevederi enunțate și care, dimpotrivă, au menirea nu numai de a preveni, ci și de a garanta o judecată imparțială.

23. În consecință, Curtea urmează a respinge ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală.

24. În ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.341 alin.(6)—(8), Curtea constată că aceste prevederi reglementează soluțiile pe care judecătorul de cameră preliminară le poate dispune cu privire la admisibilitatea plângerii formulate împotriva soluției de neurmărire sau de netrimiteră în judecată, soluții dispuse de către procuror, după cum în cauză a fost sau nu pusă în mișcare acțiunea penală și, totodată, dispun cu privire la împrejurarea că încheierea astfel pronunțată, cu excepția situației referitoare la cazul în care se dispune începerea judecării, este definitivă.

25. Faptul că încheierea prin care s-a pronunțat una dintre soluțiile prevăzute la alin.(6) și la alin.(7) pct.1, pct.2 lit.a), b) și d) este definitivă nu este de natură a afecta constituționalitatea prevederilor invocate, deoarece stabilirea competenței instanțelor judecătorești și instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea căilor de atac, constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Astfel, atât art.129, cât și art. 126 alin.(2) din Constituție fac referire la „condițiile legii” atunci când reglementează exercitarea căilor de atac, competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată urmând a fi prevăzute „numai prin lege”. Dispozițiile art.341 alin. (8) din Codul de procedură penală nu aduc atingere dreptului la apărare prevăzut de art.24 din Legea fundamentală și nici accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil, consacrate de art.21 din Constituție și art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu înlătură posibilitatea de a beneficia de drepturile și garanțiile procesuale instituite prin lege, în cadrul unui proces judecat de către o instanță independentă, imparțială și stabilită prin lege, într-un termen rezonabil. Nicio prevedere a Legii fundamentale și a actelor normative internaționale invocate de autorii excepției nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Astfel, așa cum s-a arătat mai sus, art. 129 din Constituție stipulează că părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac numai în condițiile legii. Totodată, având în vedere natura cauzelor reglementate prin dispozițiile art.340 și art.341 din Codul de procedură penală, în care nu se judecă infracțiunea care a format obiectul cercetării sau urmăririi penale, ci soluția de neurmărire sau netrimiteră în judecată dispusă de procuror, prevederile art.2 privind dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală din Protocolul nr.7 la Convenție nu sunt aplicabile. De asemenea, prevederile art.13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu au aplicabilitate în cauza de față, întrucât dreptul la un recurs efectiv este distinct de dreptul la exercitarea unei căi de atac împotriva unei hotărâri judecătorești.

26. Totodată, eliminarea căilor de atac în această materie este justificată de caracterul special al procedurii instituite de prevederile art.340 și art.341 din Codul de procedură penală, legiuitorul urmărind să asigure celeritatea procedurii și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive prin care să fie exercitat controlul judiciar cu privire la soluția procurorului.

27. Așa fiind, Curtea urmează să respingă ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.341 alin.(6)—(8) din Codul de procedură penală.

28. În ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală, Curtea constată că, potrivit dispozițiilor legale criticate, judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii formulate împotriva soluției de neurmărire sau netrimiteră în judecată dispuse de procuror prin încheiere motivată, în camera de consiliu, **fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților**. Autorii excepției contestă aceste prevederi din perspectiva faptului că, nefiind citați, sunt supuși unui act netransparent de înfăptuire a justiției. Totodată, sunt privați de dreptul la un proces echitabil, deoarece nu își pot face apărările în condiții de contradictorialitate și oralitate.

29. Curtea constată că procedura instituită de dispozițiile art. 341 alin.(5) din Codul de procedură penală are în vedere soluția de neurmărire sau netrimiteră în judecată dispusă de procuror, soluție care, în urma analizei judecătorului de cameră preliminară, poate fi confirmată sau infirmată. Rațiunea reglementării a fost impusă în legislația română încă din anul 1997 când Curtea, prin Decizia nr.486 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.105 din 6 martie 1997, a statuat că „fiind vorba de acte și măsuri luate de procuror în cursul procesului penal, acestea trebuie să fie supuse nu numai controlului ierarhic, în cadrul Ministerului Public, dar și controlului din partea

instanțelor judecătorești”. De aceea, legiuitorul, pe lângă obligația de a oferi oricărei persoane posibilitatea efectivă de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, trebuie să imprime acestei posibilități un caracter echitabil care să confere plenitudine de exercițiu prin atingerea finalității urmărite.

30. Aceasta se poate realiza prin instituirea unei proceduri care să respecte cerințele de echitate instituite de art.21 alin.(3) în absența cărora este golită de conținut orice cenzură a soluțiilor de clasare ori renunțare la urmărire penală dispuse de procuror. Exigența este cu atât mai evidentă cu cât ordonanța procurorului, punând capăt conflictului de drept penal, intră în categoria actelor prin care se înfăptuiește justiția a căror verificare de către judecătorul de cameră preliminară trebuie să fie efectivă. Simplul drept al persoanei interesate de a se adresa justiției capătă caracter formal atâta vreme cât garanțiile specifice procesului echitabil nu sunt respectate.

31. Echitatea procedurii consacrată de art.21 alin.(3) din Constituție reprezintă o valorificare explicită a dispozițiilor art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. *Eo ipso* aceste exigențe erau implicit aplicabile în justiție în temeiul art.20 din Constituție. Așa fiind, aspectele legate de respectarea dreptului la un proces echitabil se examinează în funcție de ansamblul procesului și de principiile proprii de organizare a fiecărei proceduri. Totodată, nu poate fi înlăturată nicio eventuală analiză izolată a anumitor aspecte importante ale procedurii, chiar dacă aceasta se află într-o fază anterioară finalizării procesului. În acest sens, Curtea reamintește faptul că aplicabilitatea garanțiilor referitoare la procesul echitabil în fazele premergătoare judecării a fost confirmată în jurisprudența sa. Astfel, prin Decizia nr.1.086 din 20 noiembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.866 din 18 decembrie 2007, au fost declarate neconstituționale dispozițiile art.172 alin.1 teza întâi din Codul de procedură penală din 1968, întrucât prevederea „care implică audierea sau prezența învinutului sau inculpatului căruia îi asigură apărarea” cuprinsă în acest text, precum și dispoziția „care implică audierea sau prezența părții căreia îi asigură apărarea”, cuprinsă în art.173 alin.1 din același cod, sunt neconstituționale, fiind contrare art.24 din Constituție referitor la dreptul la apărare.

32. Spre deosebire de dispozițiile art.278¹ alin.4 și 5 din Codul de procedură penală din 1968, în prezent, soluția adoptată de legiuitor, potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță, în absența petentului, procurorului și a intimaților, în condiții lipsite de contradictorialitate și oralitate, instituie un standard de protecție mai scăzut. Acest fapt nu poate fi apreciat *ab initio* neconform cu principiile statuate de Constituție ori de celelalte prevederi din tratatele internaționale privind drepturile omului în măsura în care nu poate fi relevantă producerea unui prejudiciu. De aceea, pentru a stabili dacă standardul astfel instituit de dispozițiile art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală afectează dreptul la un proces echitabil, Curtea este ținută nu numai de o analiză izolată a acestora, ci și de una din perspectivă sistematică prin încadrarea lor în economia întregii proceduri referitoare la soluționarea plângerilor împotriva clasărilor și renunțărilor la urmărire penală dispuse de procuror. Astfel, deși faza prealabilă a procesului (anchetarea, instrumentarea cazului, ori verificarea legalității soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată dispuse de procuror) reprezintă o parte a tuturor procedurilor penale considerate ca un întreg, anumite condiții impuse de art. 21 alin.(3) din Constituție, cum ar fi dreptul la apărare ca o consecință a exercitării dreptului la un proces echitabil, pot fi relevante în măsura în care echitatea procesului poate fi afectată prin nerespectarea inițială a acelor condiții. De aceea, în cursul anchetei preliminare, modul de impunere a garanțiilor specifice dreptului la un proces echitabil este indisolubil legat de caracteristicile procedurii specifice, de circumstanțele cauzei, precum și de posibilitatea ca rezultatul procedurii referitoare la admisibilitatea plângerii să fie decisiv pentru temeinicia unei acuzații în materie penală.

33. Conceptul de „acuzație în materie penală” trebuie înțeles în sensul Convenției și poate fi definit drept „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”, definiție care depinde, de asemenea, de existența sau absența unor „repercusiuni importante asupra situației (suspectului)” (a se vedea Hotărârea din 27 februarie 1980, pronunțată în Cauza *Deweert împotriva Belgiei*, paragraful 46; Hotărârea din 15 iulie 1982, pronunțată în Cauza *Eckle împotriva Germaniei*, paragraful 73.). Codul de procedură penală român consacră trei modalități de acuzație în materie penală reglementate de art.307 referitor la aducerea la cunoștință a calității de suspect, art.309 referitor la punerea în mișcare a acțiunii penale și la aducerea la cunoștință a calității de inculpat și art.327 lit.a) referitor la rezolvarea cauzelor prin emiterea rechizitoriului și sesizarea instanței de judecată. Dacă în primele două situații, notificarea oficială constă în aducerea la cunoștință a calității de suspect înainte de prima sa audiere și în comunicarea către inculpat a ordonanței prin care s-a pus în mișcare acțiunea penală care, de asemenea, este chemat în vederea audierii, în cea de-a treia situație, notificarea oficială constă în comunicarea către inculpat a unei copii certificate a rechizitoriului în condițiile art.344 alin.(2) din același cod ce dispune cu privire la procedura camerei preliminare.

34. Pe lângă aceste trei modalități de formulare a unei acuzații penale, Curtea identifică și o altă posibilitate ce izvorăște din procedura referitoare la soluționarea plângerilor formulate împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată. Cu toate că procedura ce constituie obiectul analizei sale nu vizează *ab initio* existența unei acuzații în materie penală, deoarece ea a fost înlăturată de soluțiile pronunțate de procuror, câtă vreme, potrivit dispozițiilor art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară, prin încheiere, poate desființa soluția atacată și dispune începerea judecătii, atunci încheierea pronunțată are valențele unui rechizitoriu, deci a unei acuzații în materie penală. Așa fiind, deși dispozițiile în cauză normează în domeniul unor proceduri penale care nu țin de rezolvarea pe fond a cauzei, dreptul la un proces echitabil trebuie impus, întrucât există posibilitatea ca rezultatul procedurii referitoare la admisibilitatea plângerii să fie decisiv pentru stabilirea unei acuzații în materie penală.

35. Drept urmare, odată stabilită posibilitatea analizei respectării dreptului la un proces echitabil în cadrul procedurii referitoare la plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată, Curtea urmează să constate dacă soluționarea plângerii de către judecătorul de cameră preliminară fără participarea petentului, procurorului și a intimaților respectă exigențele de contradictorialitate și oralitate impuse de dispozițiile art.21 alin.(3) din Constituție, în condițiile în care procurorul și părțile pot depune anumite note scrise.

36. Curtea constată că principiul contradictorialității îngăduie părților să participe în mod egal la prezentarea, argumentarea, discutarea și combaterea susținerilor făcute de fiecare și să își exprime opinia asupra inițiativelor instanței în scopul stabilirii adevărului. Principiul este exprimat prin adagiul *audiatur et altera pars*. În materie penală, principiul contradictorialității exprimă și cerința ca funcția de învinuire să fie separată de funcția jurisdicțională, fiind pe o poziție procesuală egală cu funcția de apărare. Învinuirea și apărarea se combat în fața instanței de judecată de pe poziții contradictorii, astfel încât autoritatea care judecă să ajungă la o apreciere corectă a probelor. Așa fiind, așezarea judecătii pe principiul contradictorialității implică egalitatea de arme atât în privința laturii penale, cât și în privința laturii civile.

37. Pentru ca părțile vătămate, părțile civile sau chiar părțile responsabile civilmente care au avut de suferit în urma unei fapte presupus penale să aibă plenitudinea exercitării drepturilor lor este necesar ca acestea să uzeze nu numai de o procedură eminentemente scrisă, ci și de contradictorialitate și oralitate, componente esențiale ale dreptului la un proces echitabil. Chiar dacă, în acord cu dispozițiile art.341 alin.(2) din Codul de procedură penală, procurorul și părțile pot depune note scrise cu privire la admisibilitatea ori temeinicia plângerii, nicio parte nu are posibilitatea de a cunoaște conținutul acestora și de a produce contraargumente. Cu alte cuvinte, în sarcina instanței cade obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor invocate de petent, părți și procuror care trebuie înțeleasă ca o necesitate a examinării argumentelor decisive pentru soluționarea cauzei. Or, în cazul de față, instanța, examinând numai plângerea și notele scrise ale procurorului și ale părților, nu poate examina un eventual argument decisiv, tocmai pentru că el nu îi poate fi relevant.

38. Garanțiile referitoare la un proces echitabil implică și dreptul participanților la proces de a lua cunoștință de orice înscris sau observație prezentat/prezentată instanței și să îl/o dezbată. Acest aspect este esențial pentru încrederea justițiabililor în funcționarea justiției și se bazează pe siguranța părților că s-au putut exprima cu privire la orice înscris din dosar.

39. Așa fiind, împrejurarea că petentului i se comunică termenul de soluționare a plângerii nu poate complini lipsa unei proceduri echitabile care reclamă în această situație citarea, cu atât mai mult cu cât echitatea are în vedere nu numai procedura în ansamblu, ci și interesul public și al victimelor unor infracțiuni.

40. Totodată, așa cum rezultă din art.341 alin.(2) din Codul de procedură penală, un exemplar al plângerii formulate este comunicat procurorului și **părților**. Potrivit art.32 din Codul de procedură penală, părți în procesul penal sunt numai inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente. Din această perspectivă, Curtea constată că persoana vătămată și suspectul, în calitate de subiecți procesuali principali, nu au posibilitatea de a-și face apărarea cu privire la susținerile petentului, deoarece acestora nu li se comunică un exemplar al plângerii. Or, în situația în care nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, subiecții procesuali principali sunt privați de dreptul la un proces echitabil prin aceea că necunoscând conținutul plângerii nu pot întreprinde niciun fel de demersuri în apărarea intereselor lor legitime. Așa fiind, aceste neajunsuri pot fi acoperite în măsura în care judecătorul de cameră preliminară se va pronunța asupra plângerii în cadrul unei proceduri contradictorii și orale.

41. De asemenea, Curtea constată că un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil constă în faptul că urmărirea penală trebuie să aibă un caracter contradictoriu și să existe o egalitate a armelor între acuzare și apărare. Principiul egalității armelor — unul dintre elementele conceptului mai larg de proces echitabil — prevede ca fiecare parte să dispună de posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajoasă față de adversarul său.

Or, din această perspectivă, Curtea constată că prin absența dezbaterilor contradictorii petentul, partea civilă, partea responsabilă civilmente, suspectul sau persoana vătămată nu numai că nu poate, asemeni persoanei care a avut calitatea de inculpat, să formuleze cereri și să ridice excepții cu privire la legalitatea administrării probelor ori a efectuării urmăririi penale, dar nu poate contesta în niciun fel aceste cereri sau excepții, cu atât mai mult cu cât, potrivit art.374 alin.(7) teza întâi din Codul de procedură penală, probele administrate în cursul urmăririi penale și necontestate de părți **nu se readministrează în cursul cercetării judecătorești**. De aceea, în condițiile în care persoanele interesate ar fi citate ar avea posibilitatea să se prezinte la dezbateri și, prin urmare, ar putea beneficia de dreptul de a-și exprima opiniile și de a răspunde nu numai la aspectele relevate reciproc, dar și la eventualele întrebări ale judecătorului de cameră preliminară.

42. Totodată, Curtea mai constată că interesul persoanei care a avut calitatea de inculpat de a fi citată și de a dezbate în contradictoriu plângerea formulată este evident, deoarece, potrivit art.341 alin.(7) pct.2 lit.c) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară poate dispune începerea judecății. De aceea, atunci când o instanță — așa cum este judecătorul de cameră preliminară — este competentă să analizeze temeinicia unei plângeri prin analiza întregii probațiuni existente care fundamentează în ansamblu stingerea acțiunii penale, ea nu poate, din motive ce țin de echitatea procedurii, să tranșeze asupra chestiunilor respective fără o apreciere nemijlocită a declarațiilor persoanei care susține că nu a comis fapta considerată ca infracțiune. Prin urmare, posibilitatea prezenței persoanei care a avut calitatea de inculpat este indispensabilă în acest stadiu al procedurii în care judecătorul de cameră preliminară trebuie să decidă atât cu privire la începerea sau nu a judecății, cât și cu privire la legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale.

43. În plus, în cauzele în care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, obiectul procedurii referitoare la soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată îl constituie nu numai admisibilitatea și temeinicia acestora, cât și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării urmăririi penale. Potrivit art.341 alin.(11) din Codul de procedură penală, probele care au fost excluse de judecător în această fază nu pot fi avute în vedere la judecarea în fond a cauzei, dacă judecătorul de cameră preliminară a dispus și începerea judecății. Or, câtă vreme probele reprezintă chintesența oricărui proces penal, iar organul de urmărire penală strânge și administrează probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului, atunci este evident că procedura desfășurată în aceste situații are o influență directă asupra desfășurării și echității procedurii ulterioare, inclusiv asupra procesului propriu-zis. Acest aspect presupune asigurarea posibilității participării atât a inculpatului, cât și a procurorului la soluționarea plângerii de către judecătorul de cameră preliminară, așezarea drepturilor apărării deopotrivă cu cele ale acuzației fiind de esența unui proces echitabil care implică și egalitatea de arme.

44. Totodată, Curtea reamintește faptul că, în calitate de reprezentant al intereselor generale ale societății, procurorul apără ordinea de drept, drepturile și libertățile cetățenilor. În acest sens, potrivit dispozițiilor art.63 din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, Ministerul Public exercită prin procurori mai multe atribuții, între care regăsim pe acelea referitoare la efectuarea urmăririi penale și la exercitarea acțiunii civile în cazurile prevăzute de lege. Or, câtă vreme procedura din camera preliminară supusă prezentului control de constituționalitate poate duce la începerea judecății și deci la formularea unei acuzații în materie penală, este evident că, în activitatea judiciară, în calitate de apărător al ordinii de drept, se impune citarea acestuia în cadrul soluționării plângerilor formulate împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată. Curtea mai constată că acest fapt nu trebuie înțeles ca un drept subiectiv propriu al procurorului, pentru că el, în virtutea rolului constituțional statuat de dispozițiile art.131 alin.(1) din Legea fundamentală, este o autoritate competentă să instrumenteze și să soluționeze cauza prin emiterea unei soluții de neurmărire sau netrimitere în judecată.

45. Totodată, Curtea constată că garanțiile procedurale referitoare la dreptul la un proces echitabil ce guvernează întreaga procedură referitoare la **temeinicia** unei acuzații în materie penală trebuie să dubleze și procedura ce ține de instituirea definitivă a **legalității acuzației** stabilită prin încheierea judecătorului de cameră preliminară de începere a judecății. *Per a contrario*, ar însemna să se accepte posibilitatea ca o procedură de judecată pe fond să se întemeieze pe o procedură anterioară care, într-o manieră incompatibilă cu garanțiile dreptului la un proces echitabil, restrânge, prin absența contradictorialității și oralității, dreptul la apărare.

46. Astfel, din perspectiva contradictorialității și oralității, ca elemente esențiale ale egalității de arme și ale dreptului la un proces echitabil, Curtea constată că legea trebuie să prevadă posibilitatea părților, subiecților procesuali principali și procurorului de a dezbate, în mod efectiv, observațiile depuse judecătorului de camera preliminară. Așa fiind, pentru realizarea acestor garanții este necesară citarea lor.

47. În consecință, Curtea constată că dispozițiile art.341 alin. (5) din Codul de procedură penală referitoare la judecarea plângerii „fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților” **contravin**

dreptului la un proces echitabil în componentele sale referitoare la contradictorialitate și oralitate, întrucât atât plângerea petentului, cât și notele scrise ale procurorului și ale intimaților sunt susceptibile de a influența soluția privind litigiul ce face obiectul acelei proceduri, determinată cu privire la confirmarea/infirmarea stingerii acțiunii penale.

48. Jurisprudența instanței europene confirmă o astfel de interpretare, sens în care prin Hotărârea din 9 noiembrie 2010 pronunțată în Cauza AGVPS—*Bacău împotriva României*, paragraful 55, Curtea de la Strasbourg a identificat existența unui prejudiciu real după ce a constatat că părțile interesate nu au putut fi informate cu privire la desfășurarea dezbaterilor. Or, în cazul de față, nu poate fi pus în discuție un astfel de aspect câtă vreme, prin prezenta decizie, Curtea Constituțională, censurând absența contradictorialității și oralității, a instituit necesitatea lor cu prilejul pronunțării asupra plângerilor împotriva soluțiilor procurorului.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1—3, al art. 11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală, ridicată de Marcel Savin în Dosarul nr.74/32/2014 al Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și familie și de Mihai Leu în Dosarul nr. 266/787/2014 al Judecătoriei Avrig, și constată că soluția legislativă potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii „fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților” este neconstituțională.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Marcel Savin în Dosarul nr.74/32/2014 al Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și familie și constată că dispozițiile art.38 alin.(1) lit.f) și art.341 alin.(6)—(8) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, Curții de Apel Bacău — Secția penală, cauze cu minori și familie și Judecătoriei Avrig și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 21 octombrie 2014.